

WAT & HOE

ONDERWEG

ZWEDEN

De reisgids voor een actieve & culturele vakantie

Inhoud

5

Het magazine

- Beschermde wildernis ■ Zweedse thrillers
- Keukengeheimen ■ Extreme seizoenen
- Wie is wie? ■ Roerig koninkrijk
- Kanelbullens Dag & andere feesten
- De mooiste ... ■ Wist je dit?

25

Je draai vinden

- Voor aankomst ■ Vervoer ■ Overnachten
- Eten & drinken ■ Winkelen ■ Uitgaan
- Actief

35

Zuid-Zweden

Even oriënteren

In zeven (of meer) dagen

Hoogtepunten ■ Malmö ■ Lund ■ Vimmerby

■ Öland ■ Kalmar Slott

Verder ontdekken

Waar... ■ Overnachten ■ Eten en drinken ■ Winkelen

■ Uitgaan

63

West-Zweden

Even oriënteren

In zes dagen

Hoogtepunten ■ Göteborg ■ Södra skärgård ■ Marstrand

■ Kållandsö

Verder ontdekken

Waar... ■ Overnachten ■ Eten en drinken ■ Winkelen

■ Uitgaan

89

Stockholm, Uppsala en Gotland

Even oriënteren

In vijf (of meer) dagen

Hoogtepunten ■ Gamla Stan ■ Kungliga Slottet ■ Archipel

■ Uppsala ■ Gotland

Verder ontdekken

Waar... ■ Overnachten ■ Eten en drinken ■ Winkelen

■ Uitgaan

121

Midden-Zweden

Even oriënteren

In zeven dagen

Hoogtepunten ■ Siljanmeer ■ Falu gruva

■ Höga Kusten ■ Östersund

Verder ontdekken

Waar... ■ Overnachten ■ Eten en drinken

■ Winkelen ■ Uitgaan

147

Noord-Zweden

Even oriënteren

In acht dagen

Hoogtepunten ■ Poolcirkel ■ Nationale parken

■ Sápmi ■ Vildmarksvägen ■ Kiruna

Verder ontdekken

Waar... ■ Overnachten ■ Eten en drinken

■ Winkelen ■ Uitgaan

171

Wandelingen en tochten

■ 1 Rondje Djurgården

■ 2 Stadswandeling Göteborg

■ 3 Malmö

■ 4 Cultureel Sápmi

Praktische informatie 187

■ Voor je vertrek

■ Als je er bent

■ Handige woorden en uitdrukkingen

Kaarten 195

Register 204

Fotoverantwoording 206

Beschermde wildernis

Zweden was in 1910 het eerste Europese land dat een aantal natuurgebieden als nationaal park bestempelde, om zo planten en dieren extra te beschermen. Dat wil overigens niet zeggen dat je deze gebieden niet mag betreden. Dankzij het allemansrecht kun je vrij door de natuur trekken en mag je zelfs wildkamperen.

Het Zweedse *allemansrätten* – het allemansrecht – is ideaal voor natuurliefhebbers. Het recht vindt zijn oorsprong in middeleeuwse, provinciale wetten en geeft iedereen het recht om vrij in de natuur rond te zwerven, bessen te plukken, een tent op te zetten of te kanoën. Er zijn uitzonderingen – zoals beschermde natuurgebieden, vogelbroedweides en privétuinen – maar het biedt bijzonder veel mogelijkheden om een mooie route uit te stippelen of je op letterlijk onbetreden paden te begeven. Niet alleen in het ongerepte hoge noorden, maar ook in het dichtbevolktere zuiden van het land. Er is wel een ‘tegenprestatie’: je dient de natuur niet te verstoren en de plek netjes en schoon achter te laten. Zo blijft de natuur natuur en worden dieren zo min mogelijk gestoord.

MUGGEN

Grappend worden ze in Noord-Zweden ook wel de ‘Luchtmacht van Lapland’ genoemd, maar feit is dat muggen in de zomer voor behoorlijk wat ongemak kunnen zorgen. Vooral in het noorden van het land en aan meren, rivieren en zelfs de (windstille) kust kunnen tussen begin juli en medio augustus de aantallen flink oplopen. Draag ‘s avonds bedekkende kleding en smeer onbedekte huid in met een muggenmiddel dat DEET bevat. Ook open vuur (of rook) helpt bij het verjagen van muggen.

De koning van het bos: de eland

Veel dieren leiden sowieso een teruggetrokken bestaan. Vooral de eland is schuw. Er bevinden zich in heel Zweden tussen de 300.000 en 400.000 elanden, maar zelfs na een lange reis is het mogelijk om er niet één gezien te hebben. Door het hele land vind je elandboerderijen waar je tamme elanden kunt bekijken, maar niets is zo speciaal als een spontane ontmoeting met de 'koning van het bos'. Het einde van de dag, tijdens de schemering, is vaak de periode waarin je de meeste kans maakt om er een te spotten.

Anders dan de elanden zijn de rendieren in het midden en noorden van het land lang niet zo schuw, en moet je de motor soms een paar minuten uitzetten omdat de dieren de weg blokkeren en op hun gemak naar de overkant sjokken. De rendieren lijken in het wild te grazen, maar zijn vrijwel allemaal eigendom van de Samen (► 157) in het midden en noorden van het land. Al zo'n tienduizend jaar vormen de rendieren hun belangrijkste bron van inkomsten en reisden de Samen als nomaden met hun dieren mee. Sinds de vorige eeuw heeft er een moderniseringsslag plaatsgevonden en zijn steeds meer Samen overgegaan op andere beroepen en hebben zich permanent in Zweedse dorpen gevestigd. De rendierhouders die hun kuddes nog naar andere graasgebieden verplaatsen, doen dat tegenwoordig op moderne manieren: met de sneeuwscooter, motor of zelfs met behulp van een helikopter.

Dieren die zich meer verdekt opstellen zijn de wolf – die de laat-

DE CIJFERS

- Zweden bestaat voor 53% uit bos en voor 12% uit bergen en rotsen
- De hoogste berg is Kebnekaise (2106 m)
- 9% van het landschap bestaat uit meren en rivieren
- Vänern is het grootste meer van Zweden (5650 km²)

JACHTVERGUNNING

Zo'n 300.000 Zweden beschikken over een jachtvergunning die is uitgegeven door de organisatie Jaktregistret. Vanuit de overheid wordt bepaald in welke periode op een bepaald dier mag worden gejaagd, om zo de wildstand optimaal te kunnen beheren. Ook voor jagers uit het buitenland is het mogelijk om een (tijdelijke) jachtvergunning aan te vragen bij Jaktregistret. Voor het jagen op elanden gelden overigens extra regels: je moet hiervoor eerst een training en examen doorlopen. Meer info: www.naturvardsverket.se

LIEFDE VOOR DE NATUUR

Vrijwel elke Zweed brengt zijn vrije tijd het liefst door in de natuur. Verhoudingsgewijs hebben Zweden meer natuur voor zichzelf dan veel andere Europeanen, maar er is vermoedelijk nog een oorzaak voor deze nationale liefde: Zweden is vrij laat geïurbaniseerd. Het is dus nog maar enkele generaties geleden dat veel Zweedse families volledig afhankelijk waren van de natuur en de seizoenen.

ste jaren vooral in het westen van het land weer in opkomst is –, de veelvraat (een marterachtige) en de lynx, die een paar jaar geleden door het Zweedse volk in een televisieprogramma werd verkozen tot het populairste roofdier van het land. De meeste Zweden zullen nog nooit een wilde lynx hebben gezien, want de dieren leven een teruggetrokken bestaan in de bossen van met name Noord-Zweden.

Ook de bruine beer is in Scandinavië geliefd. Er leven er ruim drieduizend in de bossen van Midden- en Noord-Zweden en er bestaat een kans dat je tijdens een wandeling in de natuur sporen tegenkomt, zoals in het natuurgebied Fulufjället (► 136), bij de Noorse grens. De boswachters in dit nationale park stellen bezoekers gerust: de Scandinavische bruine beer is een van de vreedzaamste berensoorten ter wereld.

Even oriënteren

Stockholm is gebouwd op veertien eilanden die allemaal een andere sfeer uitstralen. Södermalm is hip, Gamla Stan historisch, Djurgården groen, Östermalm chic, Norrmalm cultureel. Maar in Stockholm draait het niet alleen om de binnenstad, ook de archipel en bezienswaardigheden net buiten de stadskern maken deze streek het centrum van Scandinavië.

De middeleeuwse wijk Gamla Stan vormt het fundament van Stockholm. Hier bloeide de stad op en nog steeds is het een van de drukst bezochte wijken. Aan de smalle straten en steegjes staan nog steeds eeuwen-oude huizen en markante bouwwerken, zoals de Storkyrkan – de oudste kerk van de stad – en het immense Kungliga slottet met meer dan 600 vertrekken. Groot is de overgang als je vanuit Gamla Stan de veerpont neemt naar Djurgården: achter de musea is het eiland een bossig natuurgebied waar je kunt wandelen en fietsen en waar je op sommige dagen nauwelijks een tegenligger ziet – en dat voor een wijk in de grootste stad van Scandinavië en een van de dichtstbevolkte regio's van Zweden.

Vanuit Stockholm kun je binnen een uur naar studentenstad Uppsala reizen. Bezoek niet alleen de bezienswaardigheden in het centrum, maar vooral ook de oude stad een paar kilometer daarbuiten, compleet met kerk en eeuwenoude grafheuvels. Populaire weekend- of vakantiebestemming van Stockholmers is Gotland, het eiland voor de zuidoostkust op drie uur varen. Het is de mix van tijden die dit eiland zo interessant maakt: natuurverschijnselen als kalksteenpilaren in zee, de kerkruïnes en de stadswal in het centrum van Visby, en de hippe bars en clubs die 's nachts tot leven komen.

Verder ontdekken

- 6** ABBA The Museum ► 108
- 7** Djurgården ► 108
- 8** Drottningholms slott ► 109
- 9** Nobelmuseum ► 110
- 10** Nordiska museet ► 110
- 11** Skansen ► 111
- 12** Skogskyrkogården ► 112
- 13** Stadshuset ► 113
- 14** Tyresta Nationalpark ► 114
- 15** Vasamuseet ► 114
- 16** Vikingaliv ► 115

3 Archipel →

★ Hoogtepunten:

- 1** Gamla Stan ► 94
- 2** Kungliga slottet ► 97
- 3** Archipel ► 100
- 4** Uppsala ► 102
- 5** Gotland ► 105

Voor aankomst

Tussen het zuidelijkste en noordelijkste puntje van Zweden liggen ongeveer 2000 autokilometers. Het hangt dan ook van je bestemming af hoe lang je onderweg zult zijn. Binnen een dag rijden kun je vanuit Nederland en België Zweden bereiken, maar dan begint de reis vaak pas.

Met de auto

De auto en het vliegtuig zijn de beste manieren om naar Zweden te reizen. Met de auto is het ongeveer negen uur rijden naar Malmö. De snelste route is via Puttgarden (Noord-Duitsland) met de veerboot in 45 minuten naar het Deense Rødby. Je kunt in de haven een ticket kopen voor de overtocht, maar vooraf online reserveren is veel goedkoper: www.scandlines.com. Vanuit Denemarken kun je via de Öresundbrug bij Kopenhagen de oversteek maken naar Zweden, of kies voor de veerboot tussen Helsingør en Helsingborg. Vanuit het Duitse Kiel vertrekt er ook een veerboot rechtstreeks naar Göteborg. Deze overtocht is 's nachts en duurt ongeveer veertien uur (www.stenaline.com).

In het zuiden van Zweden leiden een aantal snelwegen naar grote steden, zoals Göteborg en Stockholm. Vanuit daar worden de wegen voortgezet noordwaarts, maar zijn het geen snelwegen meer zoals wij ze kennen. Op sommige trajecten vind je als hoofdweg uitsluitend een tweebaansweg met lage maximumsnelheden. Houd bij het plannen van je reis dus rekening met aanzienlijk veel extra reistijd.

Plan je een autoreis naar Lapland, dan kun je ook overwegen om in Stockholm de veerboot naar Helsinki te nemen, en van daaruit verder te reizen met de autoslaaptrein richting het noorden (www.treinreiswinkel.nl).

Met het vliegtuig

Luchthavens zijn in het hele land te vinden, zoals in Göteborg en Stockholm. Met name vanuit Stockholm is het mogelijk om de kleinere, regionale vliegvelden te bereiken. De binnenlandse vluchten worden regelmatig uitgevoerd, maar zijn vaak prijziger dan de grotere lijnvluchten.

Met de trein

De trein is voor binnenlandse reizen een goedkoop alternatief. Treinkaartjes zijn goedkoop en de treinen rijden – hoewel de Zweden vaak klagen – redelijk op tijd. Ook vanuit Nederland of België naar Zweden reizen per trein is een optie, maar de route is wat omslachtig. Een treinreis van Amsterdam naar Stockholm duurt bijvoorbeeld 20 à 23 uur en je moet overstappen in Kopenhagen en soms ook in andere plaatsen. Informatie over tijden en prijzen vind je op www.nsinternational.nl, www.treinreiswinkel.nl en www.b-europe.com (voor België). Je kunt ook de site van de Zweedse spoorwegen raadplegen: www.sj.se.

Met de bus

Wekelijks vertrekken er diverse bussen naar Zweden vanuit zowel Nederland als België. Kijk voor data en tarieven op www.eurolines.nl of www.eurolines.be.

Handige hulpmiddelen

De bewegwijzering in Zweden is goed en zowel plaatsen als bezienswaardigheden staan duidelijk op de borden aangegeven. Navigatie in de auto is aan te

raden, omdat zo makkelijker te berekenen is hoe lang de rit zal duren en of deze over goed begaanbare hoofdwegen zal gaan. Niet alle bezienswaardigheden of hotels kennen een volledig adres met straatnaam en huisnummer; dat maakt de bestemming zoeken via een navigatiesysteem soms lastig. Geen navigatie in de auto? Een routeplanner geeft reisadvies van deur tot deur, zoals anwb.nl/verkeer/routeplanner. Daarnaast zijn er diverse gedetailleerde wegenkaarten van Zweden beschikbaar, zoals de Wegenatlas Scandinavië van Freytag & Berndt (schaal 1:250 000-1:400 000) of de ANWB Wegenkaart Noorwegen, Zweden (schaal 1:800 000). Een routeplanner vind je op www.hitta.se/vagbeskrivning

Auto huren

Op de luchthavens en in de grote steden zijn vestigingen van vrijwel alle bekende autoverhuurbedrijven te vinden. Zie voor adressen bijvoorbeeld www.avis.com, www.budget.com of www.hertz.com.

Zweedse feestdagen

Op deze dagen zijn de meeste mensen vrij en zijn openbare instellingen en winkels over het algemeen gesloten:

1 jan Nieuwjaarsdag (*Nyårsdag*)

6 jan Driekoningen (*Trettondedag jul*)

Mrt/apr Goede Vrijdag (*Långfredag*)

Mrt/apr Eerste en tweede paasdag (*Påsk en Annandag påsk*)

1 mei Dag van de Arbeid (*Första maj*)

Apr/mei Hemelvaart (*Kristi himmelfärds dag*)

Apr/mei Eerste pinksterdag (*Pingst*)

6 juni Nationale feestdag (*Sveriges Nationaldag*)

Ca. 21 juni Midzomeravond (*Midsommarafton*)

Ca. 21 juni Midzomerdag (*Midsommardagen*)

1 nov Allerheiligen (*Alla Helgons Dag*)

24 dec Kerstavond (*Julafton*)

25 en 26 dec Eerste en tweede kerstdag (*Juldagen en Annandag jul*)

31 dec Oudjaarsavond (*Nyårsafton*)

Vervoer

Zweden kent vooral in het zuiden van het land een prima netwerk van snelwegen en provinciale wegen. Vanaf het midden van het land wordt de keuze aan wegen echter beperkt, en in het noorden is een groot aantal wegen naar kleine dorpskernen zelfs onverhard.

Plaatsnamen

Vanaf de regio Härjedalen tot het noorden van Zweden kunnen plaatsnamen in twee talen worden weergegeven: in het Zweeds en in het Sámisch.

Autopech

Ben je lid van de Wegenwacht (met dekking in het buitenland), bel dan het telefoonnummer dat op je lidmaatschapskaart staat: (+31) 70 314 14 14. De ANWB zorgt voor contact met de Zweedse zusterorganisatie.

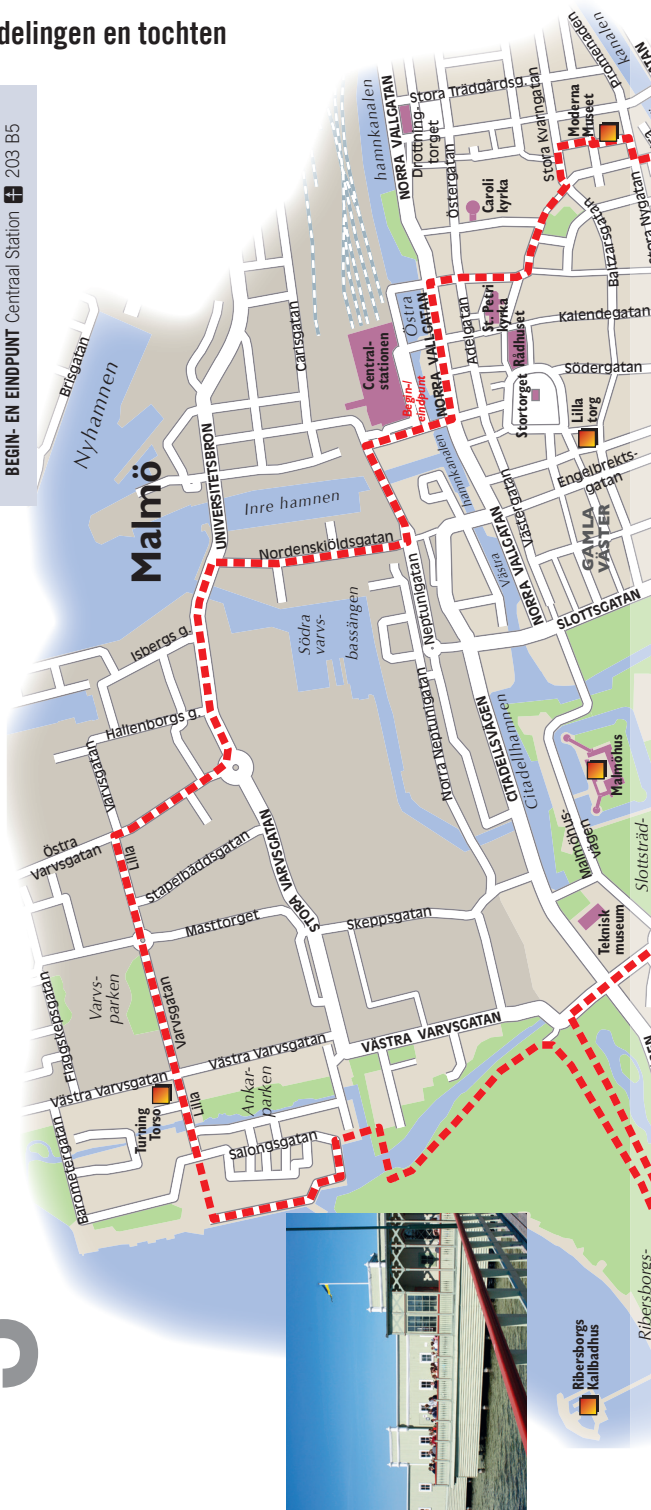
3 Malmö

Fietstocht

AFSTAND 11 km

DUUR 1 dag

BEGIN- EN EINDPUNT Centraal Station 203 B5

Ribersborgs Kallbadhus

Ribersborgs-

Malmö leent zich perfect voor een fietstocht. In een deel van het centrum zijn fietspaden aangelegd, en langs de kust is het fijn uitwaaien met zicht op de Öresundbrug. Stap af en toe even af – bijvoorbeeld in het park of in een oude wijk – om niet te snel voorbij te gaan aan de bezienswaardigheden van deze Zuid-Zweedse stad.

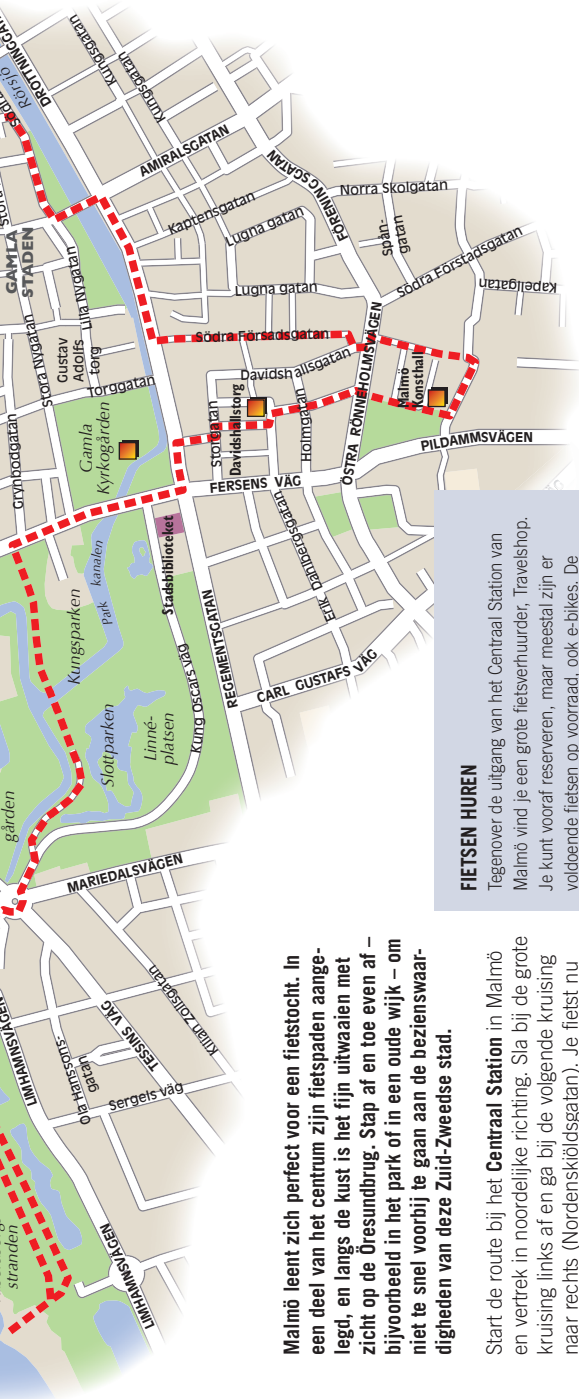
Start de route bij het **Centraal Station** in Malmö en vertrek in noordelijke richting. Sla bij de grote kruising links af en ga bij de volgende kruising naar rechts (Nordenskiöldsgatan). Je fietst nu door het havengebied dat de afgelopen jaren grondig onder handen is genomen: tussen de oude roodstenen fabriekspanden en pakhuizen zijn gloednieuwe kantoorpanden verrezen en ook veel scholen en faculteiten bevinden zich in

FIETSEN HUREN

Tegenover de uitgang van het Centraal Station van Malmö vind je een grote fietsverhuurder, Travelshop. Je kunt vooraf reserveren, maar meestal zijn er voldoende fietsen op voorraad, ook e-bikes. De huurperiode loopt per halve dag, hele dag of per week.

✉ Carlsgatan 4, Malmö ☎ 040-330570

📍 Vanaf SEK 120 ? www.travelshop.se

WAT & HOE

ONDERWEG

ZWEDEN

Zweden staat voor liefde voor de natuur en een sterk gevoel van vrijheid. Dit uit zich het best in het Zweedse *allemansträtten*, dat iedereen het recht geeft om vrij in de natuur rond te zwerven, bessen te plukken of te kanoën. De tegenprestatie is dat je de natuur niet dient te verstoren. Kan het mooier worden? Mocht je de lange, donkere winters trotseren, dan is het noorderlicht je beloning. Of dompel je onder in een van de sprankelende steden van Zweden: Stockholm, Göteborg of Malmö, voor Scandinavisch design, hippe nachtclubs en heerlijke eettentjes.

WAT & HOE ONDERWEG: de reisgids voor een actieve en culturele vakantie.

- Duidelijke indeling op kleur
- Uitgebreide plattegronden en kaarten
- Verrassende wandeltochten
- Zeer geschikt voor reizigers met eigen vervoer

9 789021 565767

www.watenhoe.nl

NUR 512

**WAT
& HOE**
ONDERWEG

maakt deel uit van
Kosmos Uitgevers,
Utrecht/Antwerpen
www.kosmosuitgevers.nl